

Konstitucija Benedikta XIV.

„Ad militantis“ dd 30. Mart. 1742. i priziv.

Piše dr. I. Ang. Ruspini.

Nastavak).

III. Visitatio et morum correctio.

1. Već je dekretalno pravo ustanovilo bilo, da u predmetu popravka vladanja (*correctio morum*), bilo da poglavar oko popravka nastoji prigodom vizitacije, bilo da o tom nastoji izvan vizitacije, prizivu ne pripada odgovorna ili obustavna moć.¹⁵ Izraz „*correctio morum*“ znači uporabu shodnih mjera, da se potčinjeni poprave i tako postojeći manjci i nedostaci uklone a novi zapriječe. Svrha joj nije kazna ili odmazda, već boljak potčinjenih. Poglavar ju vrši u svojstvu oca, a ne u svojstvu suca. Sretstva (mjere), koja pri tom rabi, valja da su umjerena i shodna, da se potčinjeni poprave, te imaju značaj brzog lijeka i prve pomoći. Mučno i dugotrajno ispitivanje i istraživanje, kakovo je u porabi kod sudbenog postupka, leži izvan granica „*correctionis morum*“; jednako leže izvan granica „*correctionis morum*“ mjere, koje u prvom redu smijeraju na kaznu.

Vizitacija (*visitatio*), prigodom koje najčešće poglavar nastoji oko popravka vladanja, sama po svojem pojmu i značaju, kako ju dekretalno prava shvaća,¹⁶ služi brzom i bezodvlačnom

¹⁵) Cap. 13. X. I. 31: »Irrefragibili constitutione sancimus ut ecclesiarum praelati ad corrigendum subditorum excessus, maxime clericorum, et ad reformandos mores prudenter ac diligenter intendant, ne sangius eorum de suis manibus requiratur. Ut autem correctionis et reformationis officium libere valeant exercere, decernimus, ut executionem ipsorum nulla consuetudo vel appellatio valeat impedire, nisi formam in talibus excesserint observandam«. — Isp. cap. 3. 26. X. II. 28.

¹⁶) Cap. 13. X. I. 31: »Irrefragibili constitutione sancimus, ut ecclesionis impensurus officium, proposito verbo Dei quaerat (t. j. archiepiscopus) de vita et conversatione ministrantium in ecclesiis et locis aliis

uklonjenju manjaka i nedostataka, što ih poglavar na licu mjesta zapazi. I njoj je strano mučno istraživanje, kakovo rabi u sudskom postupku, a u savezu s tim strana joj je i uporaba kazni uobičajenih u sudbenom postupku.

Iz ocrtanog pojma i značaja vizitacije i korekcije lako je razumjeti, zašto prizivu proti vizitacijom i korekcijom mjerama ne pripada odgodna ili obustavna moć. Razlog jest, što inače odnosne mjere ne bi mogle umah djelovati i kao brzi nužni lijek i prva pomoć utjecaja imati.

U savezu je također sa pojmom, značajem i svrhom vizitacije i korekcije ona ustanova kanonskog prava, prema kojoj se proti poglavaru u stvarima vizitacije i korekcije ne može iznijeti prigovor sumnjivosti (*exceptio suspicionis, recusatio*).¹⁷ I takovim bi se prigovorom, kada bi dopušten bio, spriječavale njegove prve brze nužne mjere i njihovo bezodvlačno djelovanje.

Tridentin je kako tehničke izraze (*visitatio, morum correctio*) tako i same pravne uredbe vizitacije i korekcije iz dekretalnog prava preuzeo i nepromijenjene pridržao. Što se napose vizitacije tiče, imade ona prema Tridentinu za svrhu, da poglavar na licu mjesta manjke i nedostatke što prije i brže

divino cultui deputatis, ac caeteris, quae ad officium ipsum spectant, absque coactione et exactione qualibet iuramenti, ad ipsorum emendationem per salubria monita, nunc levia nunc aspera, juxta datam sibi a Deo prudentiam, diligenter intendens. Quod si de aliquibus orta fuerit infamia, contra eos ordinaris ipsorum, ut super bis solemniter inquirant, denunciēt, si viderit expedire... §. 6. Hanc autem visitandi formam ab universis, etiam episcopis aliisque praelatis ordinario jure suos subjectos visitantibus, plene observari praecipimus: salvis super hoc rationabilibus et approbans religiosorum consuetudinibus et regularibus institutis.

¹⁷ Congr. Concil. dd. 21. Maii 1603 (ap. Richter-Schulte, *Canones et decreta Concil. Trident., Lipsiae 1853. p. 72. n. 6*): „Retulit episcopus Egitanensis, in generali dioecesis visitatione plerumque contingere, ut dum episcopus vel eius visitatores eidem incumbunt officio, a delinquentibus ad impunitatem consequendam uti suspecti allegentur seu recusentur.... Facultatem itaque sibi, ut huiusmodi frivolo impedimento a quavis persona, quantumvis potente, ecclesiastica vel saeculari, opposito non obstante, ulterius inquirere et procedere quoad emendationem, correctionem et punctionem possit, concedi postulabat. Ad quas preces Clemens VIII. ex voto S. Congregationis declaravit, episcopum in visitatione uti suspectum allegari seu recusari non posse.“ — Isp. Concil. Trid. cap. 10. Sess. XXIV. de ref.: „Nec in his, ubi de visitatione aut morum correctione agitur,.... ulla appellatio seu querela, etiam ad Sedem Apostolicam interposita, executionem.... quoquo modo impediat aut suspendat“.

upozna te isto tako na licu mjesta što prije i brže popravi i ukloni, postupajući pri tom očinskom ljubavlju.¹⁸ Pridržavši značaj vizitacije i korekcije, kako je po dekretalnom pravu ustanovljen bio, morao je Tridentin dosljedno i pridržati onu ustanovu dekretalnog prava, prema kojoj prizivu proti mjerama i odredbama uporavljenima u vizitaciji i korekciji ne pripada odgodna ili obustavna moć. To je i izrično odredio u cap. 1. Sess. XXII. de ref.¹⁹ i u cap. 10. Sess. XXIV. de ref.²⁰

Rimski zborovi iznose u svojim autentičnim riješenjima jednako shvaćanje o vizitaciji i korekciji, a napose isključuju suspensivni priziv.²¹

¹⁸ Cap. 3. XXIV. de ref.: „*Visitationum autem omnium istarum praecipuus sit scopus, sanam, orthodoxam doctrinam, expulsis haeresibus, inducere; bonos mores tueri, pravos corrigere; populum cohortationibus, et admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiam accendere; cetera, prout locus, tempus, et occasio feret, ex visitantium prudentia, ad fidelium fructum constituere. Quae ut facilius feliciusque succedant, monentur praedicti omnes et singuli, ad quos visitatio spectat, ut paterna caritate, christianoque zelo omnes amplectantur; ideoque modesto contenti equitatu famulatuque, studeant quam celerrime, debita tamen cum diligentia, visitationem ipsam absolovere.*“

¹⁹ „... Cum igitur, quo majore in Ecclesia Dei et utilitate et ornamento haec sunt, ita etiam diligentius sint observanda, statuit sancta Synodus, ut quae alias a summis Pontificibus, et a sacris Conciliis de clericorum vita, honestate, cultu doctrinaeque retinenda, ac simul de luxu, comessationibus, choreis, aleis, lusibus, ac quibuscumque criminibus, nec non saecularibus negotiis fugiendis copiose ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum iisdem poenis, vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, observentur; nec appellatio executionem hanc, quae ad morum correctionem pertinet, suspendat.“

²⁰ „Episcopi, ut aptius, quem regunt, populum possint in officio atque obedientia continere, in omnibus iis, quae ad visitationem ac morum correctionem subditorum suorum spectant, jus et potestatem habeant, etiam tamquam apostolicae Sedis delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi et exequendi, iuxta canonicas sanctiones, quae illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione ac dioecesis suae utilitate necessaria videbuntur. Nec in his, ubi de visitatione aut morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio seu querela, etiam ad Sedem apostolicam interposita, executionem eorum, quae ab his mandata, decreta aut judicata fuerint, quoquo modo impediatur aut suspendatur.“

²¹ Congr. EE. et RR. dd. 16. Oct. 1600. nr. VIII. (Coll. Lac. I. c. I. col. 427 ss): „In causis vero visitationis Ordinariorum, aut correctionis morum, quoad effectum devolutivum tantum admittantur, nisi de gravamine per definitivam irreperabili agatur, vel cum Visitator citata parte et adhibita causae cognitione judicialiter procedit; tunc enim appellationi locus erit etiam quoad effectum suspensivum.“ — Congr. Concil. dd. 23. Nov. 1647 ad 2. (Richter-Schulte, I. c. p. 446. n. 3): „Episcopum posse in visitatione“

Konst. „Ad militantis“ rabeći tehničke izraze „visitatio“ i „correctio morum“, rabi ih nedvojbeno u ovom smislu, u kojem i starije pravo, pak im tim samim već pridržaje i potvrđuje značaj, što su ga te pravne uredbe dotada imale. Izrično isključuje suspenzivni priziv u stvarima vizitacije i korekcije konst. „Ad militantis“ u §§ 6. 10. 19. i 31.

Jednako uče i kanonisti o pojmu, značaju i svrhi vizitacije i korekcije kao i o isključenju suspenzivnog priziva.²²

2. Dekretalno pravo ne dopušta, kako vidjesmo, suspenzivni priziv u stvarima vizitacije i korekcije. Rečeno vrijedi kao pravilo, koje imade i iznimku. Prema cap. 13. X. I, 31 pripada u stvarima vizitacije i korekcije prizivu obustavna moć, „si

absque adjunctis conjudicibus ecclesiam cathedralem et capitulares visitare, eisque poenas imponere extraordinarias, quae magis morum correctionem quam punitionem respiciant, non autem extra visitationem, nec quando contra capitulares ad poenas ordinarias procederet“. — Congr. Concilii dd. 15. Maii 1700 (Richter-Schulte, l. c. p. 166. n. 1): „I. An quando ordinarii ad evitanda scandala procedunt non citata parte, nec adhibita causae cognitione in causis visitationis aut correctionis morum, possit iudex delegatus apostolicus appellationem simpliciter recipere? Resp. ad I. Negative quoad effectum suspensivum“. — Congr. Concil. rel. a Fagnani in cap. 3. X. II, 28. nr. 14. 15 (Commentaria in primos 5 ll. decretalium): Sacra Congregatio censuit appellatione correctionis morum non comprehendi blasphemiae et adulterii correctionem, seu punitionem, quando Episcopus judicialiter processit, cognovit et pronuntiavit... Ita videtur sentire Concilium c. 1. sess. 22., ubi exprimendo „quibuscunque criminibus ecclesiasticis“, tamen requirit etiam aliud, ut fiat extra formam iudicii et ad poenitentiam... Et quamvis c. 10. sess. 24. utatur verbo „punienti“, et sic extra poenitentiam, et utatur verbo „judicata“, et sic etiam in forma iudicii, tamen quia loquitur de visitatione et correctione, ad visitationem et correctionem debet referri. Ideoque, si Episcopus in dictis duobus criminibus judicialiter processit et cognovit, admittendam esse appellationem etiam ad effectum suspensivum... Sanctitas Sua Congregationis sententiam approbavit, ut si Episcopus judicialiter processit ad definitivam, non comprehendatur hic casus appellatione correctionis morum, et detur appellatio etiam suspensiva nedum in praedictis duobus casibus blasphemiae et adulterii, sed etiam in omnibus aliis similibus, ubicumque Episcopus judicialiter processit“. — Congr. Concilii in Boian. dd. 14. Dec. 1654 (ap. Ferrari, Prompta bibliotheca can. jur. mor. dogm. v. Visitatio n. 77): „III. Per quod tempus in locis visitandis sint eis praestanda victualia? Resp. ad III. Per Episcopum celeriter visitationem esse absolvendam, et ad actus extraneos non esse divertendum“.

²² Isp. n. pr. Fagnani, l. c. in cap. 13. X. I, 31 nr. 6. 7. 8.; in cap. 3. X. II, 28. nr. 1. ss., Wernz, Jus decretalium, II, 2. n. 759; München, Das kanonische Gerichtsverfahren und Strafrecht, Köln u. Neuss 1874. I. 592 ff.

formam in talibus excesserit (t. j. poglavar) observandam“. Propisanu formu (način) povrijedjuje poglavar, kada u stvarima vizitacije i korekcije rabi kazne uobičajene u sudbenom postupku (kazne redovite, veće), ili kada u tim stvarima sudbeno postupa. U jednom i drugom slučaju može se prizvati „cum effectu suspensivo“. Redovite kazne i sudbeni postupak u oprijeci su sa pojmom, značajem i svrhom vizitacije i korekcije, kako smo gore razložili. Poglavar rabeći redovite kazne ili sudbeni postupak prekoračuje granice vizitacije i uporavljuje način, kojemu u tim stvarima ne ima mjesta te „formam excedit in his observandam“, kako veli cap. 13. X. II, 28, pa zato onda prizivu pripada suspenzivna moć, pošto se više ne radi o vizitaciji i korekciji.

Tridentin na jednom samo mjestu govori o iznimnom slučaju suspenzivnog priziva i to u cap. 1. Sess. XIII. de ref. O tom mjestu raspravljamo opširno u točki V. 1. 2., pak upućujemo onamo.

Rimski zborovi iznose u svojim autentičnim riješenjima iste slučajeve, koje poznaje i dekretalno pravo kao iznimne, te dopuštaju u njima suspenzivni priziv.²³

Konst. „Ad militantis“ isključujući u § 21. suspenzivni priziv u stvarima vizitacije i korekcije, ograničuje tu svoju odredbu tim, što izrično upućuje na dekret Congr. EE. et RR. dd. 16. Oct. 1600 („ad formam tamen decretorum S. Congr. Episcoporum de mandato s. m. Clementis VIII. editorum anno MDC“). Pošto taj dekret u br. VIII. navodi slučajeve, u kojima se iznimno u stvarima vizitacije i korekcije prizvati može „cum effectu suspensivo“, to je s ovakovom uputom konst. „Ad militantis“ usvojila i odobrila suspenzivni priziv u dotičnim slučajevima. Uz to izjavljuje konst. „Ad militantis“ u § 39., da se iznimno može prizvati „cum effectu suspensivo“ u onim stvarima, u kojima se u pravilu ne može prizvati nego „cum effectu devolutivo“. Među takove pako stvari spadaju po konst. „Ad militantis“ §§ 6. 10. 19. 21. i 31. i stvari vizitacije i korekcije; dosljedno može se i u njima po konstituciji prizvati iznimno „cum effectu suspensivo“.

Kanoniste suglasno uče, da se u stvarima vizitacije i korekcije iznimno prizvati može „cum effectu suspensivo“. Kao

²³ Vd. riješenja cit. u op. 21.

iznimke navode iste slučajeve, koje spominje dekretalno pravo i riješenje rimskih zborova.²⁴

IV. Exsecutio decretorum Concilii Tridentini.

1. Sabor Tridentinski, kada isključuje priziv, rabi ove izraze: „*appellatio decreti huius executionem impedire non valet*“ (cap. 2. Sess. V. de ref.); „*appellationibus nemini sufragantibus*“ (cap. 5. 7. Sess. V. de ref.); „*appellatione non obstante*“ (cap. 3. 8. Sess. XXI. de ref., cap. 18. Sess. XXIII. de ref., Decret. de obs. et evit. in celebr. missae Sess. XXII.); „*appellatio executionem non suspendit*“ (cap. 1. 10. Sess. XXII. de ref., cap. 1. Sess. XXIII. de ref., cap. 10. 18. Sess. XXIV. de ref., cap. 14., Sess. XXV. de ref.); „*appellatione postposita*“ (cap. 5. Sess. XXV. de reg. et mon.); „*appellationibus exclusis*“ (cap. 8. Sess. VII. de ref.); „*appellatione remota, amota*“ (cap. 6. 7. Sess. XXI. de ref., cap. 13. Sess. XXV. de reg. et mon.).

Izrazi „*appellatio non impedit*“, „*non suspendit*“, „*non obstat*“ kao i izraz „*appellatione postposita*“ izravno izriču, da priziv ne ima obustavne moći. Izrazi „*appellatione exclusa*“ i „*appellatione remota*“ mogu značiti, da je isključen samo suspenzivni priziv, ali mogu po sebi i to značiti, da je priziv naprosto, daklem i devolutivni isključen.²⁵ Ima li se na umu da se predmeti, pri kojima Tridentin rabi izraze „*appellatione exclusa*“ i „*appellatione remota*“, ničim ne odlikuju od onih, pri kojima rabi izraze „*appellatio non suspendit*, „*non obstat*, „*non impedit*, „*non suffragat*“, dosljedno da se nije moći dovinuti razlogu, zašto bi kod prvih bio isključen svaki priziv, a kod drugih samo suspenzivni, tad je opravdan zaključak, da Tridentin i prve i druge izraze rabi

²⁴ Vd. Fagnani, l. c. in cap. 13. X. I, 31. n. 6., 7. 8., in cap. 3. X. II, 28. nr. 1. ss., Reiffenstuel, Jus can. univ. l. 2. tit. 28. § 11. n. 300 ss., Lega, De iudiciis ecclesiasticis, l. I. vol. I. n. 670. 672; Santi-Leitner, Praelectiones Jur. can. l. 2. tit. 28. n. 40.

²⁵ Vd. cap. 53. X. II, 28: „*Pastoralis officii (p. d.) Quaesivisti, utrum quando inhibetur appellatio in rescripto, frustratoria tantum inhibita videatur. Nos attendentes, quod per appellationem frustratoriam, etiamsi non fuisset inhibita, negotium non debeat impediri, respondemus, quod quaelibet provocatio intelligitur removeri, quae jure non indulgetur expresse: sed si appellans fuerit gravatus injuste, gravamen huiusmodi per superiorem poterit emendari*“. — Isp. Fagnani, l. c. in cap. 53. X. II, 28. n. 1. ss., Reiffenstuel, l. c. l. II. tit. 28. § 10. n. 282. ss.

u istom smislu, t. j. da jedni i drugi izrazi isključuju samo suspenzivni priziv.

Rimski zborovi u svojim autentičnim tumačenjima jednako se izrazuju o svim Tridentinskim propisima, koji ovdje u obzir dolaze, te ne polažu nikakovu važnost na to, da li je ova ili ona od gore navedenih fraza po Tridentinu uporavljena. Shvaćaju ih dakle sve kao jednakoznačne, i to tako, da je njima isključen samo suspenzivni priziv.²⁶

Konst. Pija IV. „Benedictus Deus“ dd. VII. Kal. Febr. 1564. kojom je potvrđen Tridentinski sabor, veli u § 3. za sve Tridentinske propise, da se imadu provesti „appellatione postposita“; uzima dakle i ona, da su u pogledu priziva svi Tridentinski propisi jednaki, da svi isključuju samo suspenzivni priziv.

Konst. „Ad militantis“ u § 5. odredjuje, da se svi Tridentinski propisi imadu provesti „appellatione postposita“, koji izraz po sebi i izravno isključuje samo suspenzivni priziv. U § 38. pako veli izričito, da je proti provedbi Tridentinskih propisa (u pravilu) moguć samo devolutivni priziv („appellatio in solo devolutivo et sine retardatione vel praejudicio legitimae executionis recipi et admi ti possit“). Po tom isključuje samo suspenzivni priziv.

Tridentin isključuje priziv naprosto, dakle i devolutivni, u slučajevima postupka „ex informata conscientia“, o kojima radi u cap. 1. Sess. XIV. de ref. i u cap. 16. Sess. XVI. de ref. Jednako isključuju u tim slučajevima svaki priziv koji konst. „Ad militantis“ u § 38.,²⁷ toli autentična riješenja rimskih zborova.²⁸

²⁶ Vd. Congr. EE. et RR. dd. 16. Oct. 1600. n. VIII. i Congr. Concil. dd. 15. Maii 1700. ad I. cit. u op. 21.

²⁷ Vd. točku VII.

²⁸ Congr. Concilii dd. 21. April. 1668 (ap. Bened. XIV. De syn. dioecesis 1. 12. cap. 8. u. 4): „Cum nullus ordinari debeat, quem Episcopus suae Ecclesiae utilem aut necessarium non judicaverit, Congregatio non semel declaravit, ab huiusmodi iudicio nullam dari appellationem, sed recursum dumtaxat ad Sedem Apostolicam . . .“ — Instr. Congr. de Prop. Fide dd. 20. Oct. 1834 (ap. Lega, l. č. 1. I. vol. I. p. 449 ss): „n. 11. A decreto suspensionis ex informata conscientia non datur appellatio ad tribunal superioris ordinis. Postquam idcirco clericus intimationem suspensionis habuerit, si nihilominus appellationem interponere, eiusque obtentu in altari ministrare, seu quovis modo suum ordinem solemniter exercere praesumat, statim incidit in irregularitatem. n. 12. Semper tamen patet aditus ad Apostolicam

2. Konst. „Ad militantis“ navodi u §§ 6.—35. sve one propise Tridentinske, koje je sam Tridentin providio klauzulom „appellatione remota“, „non obstante“, „non suffragante“ ili sličnom jednakoznačnom, t. j. sve one propise, za koje je sam Tridentin izrično ustanovio, da se imadu provesti bez obzira na priziv; drugima riječima, kojih provedbu priziv ne obustavlja. Navodi ih pako konst. „Ad militantis“ dijelom po smislu, dijelom i doslovno, upućujući uvijek na poglavlje i sjednicu, gdje Tridentin o njima radi.

Osim ovih mjesta navodi konst. „Ad militantis“ i mnoga druga mjesta Tridentinska, koja u samom Tridentinu nisu providjena klauzulom „appellatione remota“ ili sličnom jednakoznačnom. Ta mjesta jesu: cap. 4. Sess. VI. de ref., cap. 15. Sess. VII. de ref., cap. 4. 6. Sess. XIV. de ref., cap. 1. 2. Sess. XXI. de ref., cap. 3. 8. 9. Sess. XXII. de ref., cap. 6. 15. Sess. XXIII. de ref., cap. 8. Sess. XXIV. de ref. matr., cap. 4. 13. 16. Sess. XXIV. de ref., cap. 9. 10. 12. 14. Sess. XXV. de reg. et mon., i cap. 6. 8. Sess. XXV. de ref. Za ta mjesta, ili bolje za stvari i propise u njima sadržane, veli konst. „Ad militantis“ (§ 5.), da se imadu provesti „appellatione postposita“, te da priziv u njima imade lih devolutivni učinak (§ 38.: „appellatio... in solo devolutivo... recipi possit“). U § 37. ide konstitucija „Ad militantis“ još i dalje, te izjavljuje, da se svi Tridentinski propisi imadu provesti tako, da eventualni priziv ne obustavlja provedbene mjere, pak se pri tom pozivlje na odnosnu ustanovu konst. Pija IV. „Benedictus Deus“, kojom je Tridentin potvrđen.

Konst. „Benedictus Deus“ u § 3. odredjuje,²⁹ da je dužnost biskupa brinuti se, da vijernici sve Tridentinske propise obdržavaju, pak da imadu neposlušne na obdržavanje tih propisa cenzurama i drugim kaznama (medju ostalim i kaznama u odnosnim Tridentinskim dekretima sadržanima) pritegnuti i primorati „appellatione postposita“, t. j. usprkos priziva. Even-

Sedem; et in casu quo clericus absque sufficienti et rationabili causa se hac poena mulctatum reputet, recurrere potest ad summum pontificem. Interim tamen in vigore permanet decretum suspensionis, usquedum ab ipso Pontifice vel a S. Congregatione, quae de recursu judicare debet, non fuerit rescissum aut etiam moderatum“.

²⁹ Cit. u op. 11.

tualnom dakle prizivu manjka pri provedbi svakog i pojedinog Tridentinskog propisa obustavna moć.

Razumijeva se po sebi, da konst. „Benedictus Deus“ ovom svojom ustanovom nije namjeravala reći, da suspenzivnom prizivu ne ima mjesta proti samim zakonima Tridentina, pošto o prizivu proti općem zakonu uopće ne može biti govora. Smisao je po tom te ustanove, da priziv ne ima obustavne moći, kada poglavar opći crkveni propis Tridentinski na posebni slučaj uporavljuje i od vijernika poslušnost traži; drugima riječima, kada poglavar u pojedinom slučaju odnosni opći zakon provodi. Ovako shvaća upitnu ustanovu i konst. „Ad militantis“ u § 37.

Rimski su zborovi i prije, nego je izišla konst. „Ad militantis“, u svojim autentičnim riješenjima — bez dvojbe na temelju konst. Pija IV. „Benedictus Deus“ — načelno izjavljivali, da pri provedbi svih Tridentinskih propisa prizivu (obustavnom) ne ima mjesta.³⁰ Stojeći načelno na tom stanovištu posve su

³⁰ Congr. EE. et RR. dd. 16. Oct. 1600. n. VII.: „Ab executione decretorum Sacri Concilii Tridentini, aut Visitationis Apostolicae appellationes a Metropolitanis non recipiantur, nec si Episcopi virtute eiusdem Concilii procedunt uti Sedis Apostolicae delegati in causis, quae sub eorum jurisdictione ordinaria non comprehenduntur, salva tamen in hoc casu legatorum et Nuntiorum Apostolicorum auctoritate“. — Congr. Concil. dd. 15. Maii 1700. ad 1.: „An ab executione decretorum S. Concilii Tridentini valeat appellationem admittere? Resp. ad 1. Negative“. — Navedena riješenja ne smiju se tako shvatiti, kao da je pri provedbi Tridentinskih propisa svaki, daklem i devolutivni priziv isključen. Vidi se to već iz toga, što rimski zborovi dopuštaju devolutivni priziv pri provedbi Tridentinskih propisa te isključuju samo suspenzivni. Tako n. pr. Congr. Concil. in Cathac. dd. 14. Nov. 1671. ad 2., koje navodimo doslovno u slijedećoj (31.) opasci. Tako i Congr. Concil. in Feretrana et Suessana dd. 15. Maii 1738. ad 1. (ap. Richter-Schnlte, p. 71. n. 2.), koje glasi: „Non licere curiae metropolitanae inhibitiones concedere adversus decretum ordinarii residentiam parochorum iubentis, dandumque esse decretum in Feretrana a. 1591, resp. S. C. in Suessana 15. Mart. 1738. ad dub. I. In hoc vero ita rescripserat ad episcopum: „ut huiusmodi inhibitione, utpote nulla et contra dispositionem Concilii decreta, non obstante compelleret curatum ad residentiam. Ad vicarium vero apostolicum scribendum esse decrevit, a praecepto episcopi sive alio actu, quum procedit ad compellendos curatos ad residentiam, non dari appellationem ad effectum suspensivum, itaque sciat, eam inhibitionem ab episcopo sperni posse, et propterea de cetero caveat ab huiusmodi inhibitionibus“. Vidi se to takodjer iz konst. „Ad militantis“, koja u §§ 5. 37. col. § 38. dopušta devolutivni priziv proti provedbi Tridentinskih propisa pozivajući se pri tom

dosljedno i u konkretnim slučajevima isključivali priziv (suspensivni), ma da se je radilo o provedbi takovog Tridentinskog propisa, koji i po samom Tridentinu nije bio providjen klauzulom „*appellatione remota*“, „*postposita*“ ili sličnom jednako značnom. Tako je n. pr. Congr. Concil. in Cathac. dd. 14. Nov. 1671. ad II. izjavila,³¹ da ne ima odgodne moći priziv proti svrgnuću kanonika, koje je uslijedilo radi povrede dužnosti rezidencije, premda sam Tridentin u cap. 12. Sess. XXIV. de ref., gdje govori o rezidenciji kanonika, nije izrično ustanovio, da prizivu proti svrgnuću kanonika radi povrede dužnosti rezidencije ne pripada odgodna moć.

Tridentin je one svoje propise providio klauzulom „*appellatione remota*“, „*postposita*“ ili sličnom jednako značnom, za koje je držao i htio, da ih valja u konkretnim slučajevima provesti bez odvlače, kako bi spasonosni svoj utjecaj umah vršili i namjeravani učinak smjesta polučili. Pijo IV. u konst. „*Benedictus Deus*“ htio je taj značaj podijeliti svim Tridentinskim propisima, držeći potrebnim, da svi Tridentinski propisi svoj reformatorni utjecaj umah vrše i namjeravani učinak u konkretnim slučajevima smjesta poluče. To je i učinio u § 3. odrediv, da se svi Tridentinski propisi imadu provesti „*appella-*

u §§ 4. 21. upravo na Congr. EE. et RR. dd. Oct. 1600. Prema tomu može smisao upitnih riješenja Congr. EE. et RR. dd. 16. Oct. 1600. n. VII. i Congr. Concil. dd. 15. Maii 1700. ad 1. biti samo taj, da proti provedbi Tridentinskih propisa ne ima mjesta (frivolni priziv i) priziv „*cum effectu suspensivo*.“ — Po navedenom riješenju Congr. EE. et RR. dd. 16. Oct. 1600. n. VII. ne teče priziv na metropolitu, ako je biskup provodeći Tridentinske propise postupao kao delegat sv. Stolice u stvarima, koje ne potpadaju njegovoj redovitoj vlasti; naprotiv može se priziv uložiti (i) na metropolitu, ako je biskup provodeći Tridentinske propise postupao kao delegat sv. Stolice u stvarima, koje potpadaju (i) njegovoj redovitoj vlasti. Isto načelo sadrži i riješenje Congr. Concil. in Tarracon. a. 1588., in Zamor. a. 1589., in Januen. a. 1597. (ap. Richter-Schulte, l. c. p. 166. n. 2.), koje glasi: „*An, quando Episcopus procedit ad aliquem actum vigore decretorum Conc. Tridentini, quem etiam suo ordinario jure facere poterat de veteri jure, et in decretis datur facultas ordinario procedendi etiam tamquam apostolicae sedis delegato, appellatio ab huiusmodi iudicio ordinarii sit interponenda ad sedem apostolicam tamquam a sententia emanata a delegato sedis apostolicae? Summus Pontifex ex sententia S. Congregationis declaravit: „non esse hoc casu necesse ad apostolicam sedem appellare“.*

³¹ Richter-Schulte, l. c. p. 358. n. 72: „*A privatione beneficii, servatis servandis facta ab ordinario de canonicatu ob nonresidentiam, non dari appellationem suspensivam, resp. S. Congregatio in eadem Cathac. ad dub. V.“*

tionem postposita“. Istoga je mnijenja bio i Benedikt XIV., pak je u § 37. konst. „Ad militantis“ odredbu Pija IV. u cijelosti usvojio i potvrdio.

I kanonisti isključuju suspensivni priziv pri provedbi svih Tridentinskih propisa.⁸²

⁸² Santi-Leitner, l. c. I. II. tit. 28. n. 39., Lega, l. c. I. I. vol. I. n. 670., — Imade kanonista, koji kada govore o prizivu proti provedbi Tridentinskih propisa te isključuju suspensivni priziv, ističu samo one Tridentinske propise, koje je sam Tridentin providio klauzulom „appellatione remota“ „postposita“ ili sličnom jednakoznačnom. Tako n. pr. Hergenröther-Hollweck, Lehrbuch d. kath. K. R., Freiburg i. B. S. 532., Haring, Grundzüge d. kath. K. R., Graz 1910. S. 807. i dr. Ovakav po sebi nepotpun prikaz stavljamo na račun kompedijozne obradbe predmeta te ne nalazimo u tom zastupano mnijenje, da bi prizivu pripadala obustavna moć proti provedbi ostalih Tridentinskih propisa. — Heiner, Der kirchliche Strafprozess, Köln 1911. S. 139. drži, da biskup odnosnu svoju odluku providiti mora klauzulom „appellatione remota“. Bit će to uputno, ali propisano nije.

(Svršit će se.)

